

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 265/2023-39

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpených advokátom JUDr. Martinom Šišovským, Krivá 3, Košice, proti postupu Okresného súdu Košice I (od 1. júna 2023 Mestského súdu Košice) v konaní vedenom pod sp. zn. 34 C 7/2019 (v súčasnosti vedenom pod sp. zn. K-1 34 C 7/2019) takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 34 C 7/2019 **boli porušené** základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Mestskému súdu Košice **p r i k a z u j e** v konaní vedenom pod sp. zn. K-1 34 C 7/2019 konať bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľom **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie **1 500 eur** každému z nich, ktoré **je** Mestský súd Košice **p o v i n n ý** zaplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Mestský súd Košice **je p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľom trovy konania **467,44 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 265/2023-21 z 3. mája 2023 prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu ústavnú sťažnosť sťažovateľov, ktorou sa domáhajú vyslovenia porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I (ďalej aj „okresný súd“) v konaní označenom v záhlaví tohto nálezu. Navrhujú, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov a priznal každému z nich primerané finančné zadostučinenie vo výške 1 500 eur a náhradu trov právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a vyžiadaného spisu okresného súdu sp. zn. 34 C 7/2019 vyplýva, že na okresnom súde prebiehalo konanie o žalobe sťažovateľov o určenie vlastníckeho práva, doručenej okresnému súdu 13. marca 2019, proti žalovanému mestu Košice. Okresný súd po doručení žaloby lustroval pomery sťažovateľov na účel rozhodnutia o ich žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov, ktoré im napokon priznal uznesením z 24. septembra 2019. Následne prebiehalo doručovanie podaní stranám sporu a intervenientom, ktorí oznámili svoj vstup do konania na strane žalovaného 17. novembra 2019. S ich vstupom vyjadrili sťažovatelia podaním doručeným okresnému súdu 6. februára 2020 nesúhlas s tým, že jeho dôvody doplní advokát, o ktorého ustanovenie požiadali Centrum právnej pomoci. Po nasledujúcej výzve (9. septembra 2020) a urgencii (18. decembra 2020) okresného súdu bol ich nesúhlas doplnený podaním ich právneho zástupcu 11. mája 2021. Okresný súd rozhodol o prípustnosti vstupu intervenientov do konania uznesením z 5. mája 2022, následne 27. júna 2022 nariadil termín prvého pojednávania na 8. december 2022 a vykonával ďalšie administratívne úkony súvisiace s doručovaním vyjadrení stranám a intervenientom. Prvé pojednávanie vo veci sa uskutočnilo 8. decembra 2022 a druhé 16. marca 2023, ktoré bolo odročené na účel vyhlásenia rozsudku na 17. apríl 2023. Okresný súd vyhláseným rozsudkom žalobu sťažovateľov zamietol. Sťažovatelia podali 18. mája 2023 proti rozsudku odvolanie a v súčasnosti prebieha príprava spisu pred jeho predložením odvolaciemu súdu.

3. Na tomto mieste považuje ústavný súd za potrebné vysporiadať sa s nadobudnutím účinnosti tzv. súdnej mapy v intenciách zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov v platnom znení. V zmysle § 18m ods. 1 označeného zákona sa Okresný súd Košice I od 1. júna 2023 označuje ako Mestský súd Košice, čím sa v posudzovanom prípade implikuje potreba úpravy označenia orgánu verejnej moci, voči ktorému ústavná sťažnosť smeruje z Okresného súdu Košice I na Mestský súd Košice (ďalej len „mestský súd“) v spojení s aktualizáciou spisovej značky napadnutého konania, ktorou je sp. zn. K-1 34 C 7/2019.

II.

Argumentácia sťažovateľov

4. Sťažovatelia argumentujú, že (v čase podania ich ústavnej sťažnosti) nebol ani takmer po 4 rokoch od podania žaloby vydaný rozsudok a konalo sa iba jedno pojednávanie. Zároveň upriamujú pozornosť ústavného súdu na nesústreďený postup okresného súdu a obdobia jeho nečinnosti (napr. rozhodovanie o prípustnosti vstupu intervenientov trvalo jeden rok), ktoré mali

byť prerušené len z iniciatívy sťažovateľa, keďže okresný súd pristupoval k vykonaniu úkonov až po oznámení jeho zámeru nazrieť do spisu. Popierajú právnu či faktickú zložitost' prejednávanej veci, resp. ich pričinenie k dĺžke napadnutého konania, ktorá je spôsobená výlučne postupom okresného súdu.

5. Sťažovatelia si uplatňujú aj nárok na priznanie finančného zadosťučinenia z dôvodu právnej neistoty spôsobenej neprimeranou dĺžkou konania o určenie vlastníckeho práva k bytu, v ktorom bývajú.

III.

Vyjadrenie mestského súdu a replika sťažovateľov

III.1. Vyjadrenie mestského súdu:

6. Podpredsedníčka mestského súdu poukázala na istú stupeň skutkovej náročnosti napadnutého konania súvisiacej s potrebou zabezpečiť veľké množstvo listinných dôkazov a so vstupom intervenientov do tohto konania. Upriamila pozornosť na to, že vo veci bolo rozhodnuté po dvoch pojednávaniach rozsudkom zo 17. apríla 2023. Pripustila existenciu nečinnosti od 26. apríla 2021 do 5. mája 2022, keď bolo rozhodnuté o prípustnosti vstupu intervenientov do konania.

III.2. Replika sťažovateľov:

7. Sťažovatelia poukázali na to, že konanie nie je dosiaľ právoplatne skončené, a nestotožnili sa s názorom o skutkovej náročnosti napadnutého konania. Ústavnú sťažnosť preto považujú za dôvodnú.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Ústavný súd v prejednávanej veci upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov konania a predloženého súdneho spisu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci [§ 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)].

9. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (to platí, aj pokiaľ ide o právo na pojednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru – m. m. I. ÚS 304/2021, I. ÚS 444/2021, pozn.) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom znamenajúcim nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. II. ÚS 118/2019, I. ÚS 250/2020).

10. Pri posudzovaní otázky, či v okolnostiach konkrétneho súdneho konania došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade s doterajšou judikatúrou (m. m. III. ÚS 241/2017, I. ÚS 17/2022, rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Frydlender v. Francúzsko z 27. 6. 2000, sťažnosť č. 30979/96 a vo veci Záborský a Šmáriková v. Slovensko zo 16. 12. 2003, sťažnosť č. 58172/00) zohľadňuje (1) právnu

a faktickú zložitú veci, o ktorej všeobecný súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu, a prihliada sa pritom aj na význam konania pre sťažovateľa.

11. Z hľadiska povahy veci ústavný súd konštatuje, že napadnuté konanie nie je právne zložitú, keďže spory týkajúce sa žalôb o určenie vlastníckeho práva predstavujú bežnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov. Ústavný súd po oboznámení sa s predmetným spisom nepovažuje za dôvodnú obranu mestského súdu spočívajúcu v skutkovej náročnosti napadnutého konania. K vstupu intervenientov do napadnutého konania a jeho vplyvu na postup okresného súdu sa ústavný súd vyjadri v ďalšej časti odôvodnenia tohto nálezu.

12. V správaní sťažovateľov neboli zistené také významné skutočnosti, ktoré by negatívne vplývali na celkovú dĺžku napadnutého konania, aj keď istý vplyv na časový priebeh napadnutého konania mal ich nesúhlas so vstupom intervenientov do konania, najmä ich oznámenie zo 6. februára 2020, že podanie doplní advokát, pričom k doplneniu došlo až 11. mája 2021.

13. Ústavný súd napokon hodnotil samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní ako tretie kritérium pre posúdenie vzniku zbytočných prietáhov. Z prehľadu úkonov je zrejmé, že okresný súd v počiatočnej fáze konania realizoval všetky nevyhnutné úkony spojené s podaním žaloby sťažovateľov a s rozhodovaním o priznaní oslobodenia od súdnych poplatkov. V súvislosti so vstupom intervenientov na strane žalovaného do konania ústavný súd identifikoval prekážku v postupe okresného súdu, ktorú možno posúdiť ako objektívnu. Sťažovatelia vyjadrili nesúhlas so vstupom intervenientov v podaní doručenom okresnému súdu 6. februára 2020 s tým, že podanie doplní advokát, na ktorého pridelenie čakajú. Okresný súd popri vykonávaní procesných úkonov spočívajúcim vo vzájomnom doručovaní vyjadrení strán sporu sťažovateľov dvakrát (9. septembra 2020, 18. decembra 2020) vyzval na oznámenie, či im bol Centrom právnej pomoci ustanovený advokát. Okresnému súdu bolo napokon 8. januára 2021 doručené oznámenie právneho zástupcu sťažovateľov o prevzatí právneho zastúpenia a od 28. januára 2021 mal právny zástupca prístup do elektronického spisu (č. 1. 188 spisu). Doplnenie nesúhlasu sťažovateľov so vstupom intervenientov bolo okresnému súdu doručené 11. mája 2021. Následnú nečinnosť okresného súdu, ktorá bola prerušená až vo februári 2022 zaslaním nesúhlasu žalovanému a následným vydaním uznesenia o prípustnosti vstupu intervenientov do konania z 5. mája 2022, však nemožno podľa ústavného súdu ospravedlniť objektívnymi dôvodmi, a preto ju ústavný súd pričítal na vrub okresnému súdu. Tomu nasledovala príprava prvého pojednávania, ktoré sa uskutočnilo 8. decembra 2022 (2 roky a 9 mesiacov po podaní žaloby, pozn.) a bolo odročené na 16. marec 2023. Dňa 17. apríla 2023 okresný súd vyhlásil zamietavý rozsudok.

14. V zmysle uvedeného ústavný súd uzatvára, že v napadnutom konaní identifikoval zbytočné prietahy (nečinnosť predchádzajúca vydaniu uznesenia o prípustnosti vstupu intervenientov a nariadenie prvého pojednávania až 2 roky a 9 mesiacov po doručení žaloby), ktorými došlo k porušeniu namietaných práv sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

V.

Príkaz konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

15. Vzhľadom na to, že proti rozsudku zo 17. apríla 2023 bolo podané odvolanie, a teda napadnuté konanie nie je právoplatne skončené, ústavný súd formuloval príkaz konať (bod 2 výroku tohto

nálezu) pre prípad, že vec bude mestskému súdu vrátená súdom druhej inštancie na nové rozhodnutie.

16. Ústavný súd vzhľadom na okolnosti posudzovanej veci považoval za potrebné priznať sťažovateľom finančné zadosťučinenie, majúc pritom na pamäti, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je zmiernenie ujmy pocitovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, nie získanie iného majetkového prospechu. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

17. Pri ustálení sumy finančného zadosťučinenia priznaného sťažovateľom ústavný súd prihliadal primárne na dĺžku napadnutého konania do vydania (zatiaľ neprávoplatného) meritórneho rozsudku okresného súdu v trvaní štyroch rokov a na objektívne dôvody súvisiace s doplnením nesúhlasu sťažovateľov so vstupom intervenientov do konania (bližšie špecifikované v bode 13 tohto nálezu). Vzhľadom na uvedené rozhodol o priznaní finančného zadosťučinenia každému zo sťažovateľov v sume 1 500 eur (bod 3 výroku tohto nálezu), teda v nimi požadovanej výške.

VI.

Trovy konania

18. Ústavný súd priznal sťažovateľom (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 467,44 eur (bod 4 výroku tohto nálezu).

19. Sťažovatelia si náhradu trov konania pred ústavným súdom (pri spoločnom zastúpení dvoch sťažovateľov) vyčíslili na 989,59 eur za tri úkony právnej služby. Ústavný súd priznal náhradu trov právneho zastúpenia za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2023 (prevzatie, príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti) v sume 2 x 104,34 eur (základná sadzba tarifnej odmeny sa zníži o 50 %, ak ide o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb) a režijný paušál v sume 2 x 12,52 eur, t. j. spolu 467,44 eur [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13 ods. 2 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“)]. Repliku sťažovateľov nevyhodnotil ako podanie relevantné pre jeho rozhodnutie, a preto zaň náhradu trov nepriznal. Rovnako nepriznal ani sumu prevyšujúci výpočet základnej sadzby tarifnej odmeny pri zastupovaní dvoch osôb v zmysle § 13 ods. 2 vyhlášky (bod 5 výroku tohto nálezu). Zároveň dáva do pozornosti, že § 73 zákona o ústavnom súde svojou štruktúrou (vzťah odseku 1 a 3) právo na náhradu trov konania pred ústavným súdom nestavia do nárokovateľnej polohy (I. ÚS 159,2023, I. ÚS 238/2021).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 15. augusta 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu